

DİYARBAKIR 1 VE 2 NO'LU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMLARI HAK İHLALLERİ RAPORU

GİRİŞ

Diyarbakır Kampüs Hapishanesi içerisinde Eylül ayında 1 ve 2 nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarının açılması üzerine Diyarbakır D Tipi Yüksek Güvenlikli Hapishanesinden ve ülke genelindeki birkaç hapishanede bulunan mahpusların yeni açılan hapishanelere sevklerinin yapıldığı bilgisi tarafımıza ulaşmıştır. Mahpusların ve ailelerinin sevk/sürgün esnasında hak ihlallerinin olduğu yönündeki iddiaları içerir başvuruları ve talepleri üzerine yeni açılmış olan Diyarbakır 1 ve 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarına aşağıda ismi bulunan kurum üyelerince ziyaret gerçekleştirilmiştir.

AMAÇ

Bu çalışma ile ülke çapında bulunan hapishanelerde yaygınlaşan ve sürekli hale gelen hak ihlallerinin hem hapishanelere sevk/sürgün esnasında hem de yeni açılan hapishanelerde bu hapishanelerin yeni açılmış olması ve henüz fiziksel şartlar noktasında tamamlanmamış olması sebebiyle var olan hak ihlallerinin ayrıca geliştirilen uygulamalarla artmasını engellemek, hem de devam eden hak ihlallerine ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması ve neticesinde gereken hukuki başvuru ve suç duyurularının yapılması amaçlanmıştır.

TESPİT VE GÖZLEMLER

Hapishane idaresinden ve görüşülen mahpusların beyanlarından edinilen bilgilere göre 17.09.2020 tarihi itibarıyla **46 mahpus** Diyarbakır D tipi yüksek güvenlikli hapishanesinden Diyarbakır 1 ve 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarına sevk edilmiştir. Ziyaret edilen hapishanelerde mahpuslardan alınan beyanlar ve ziyaret esnasında tarafımızca yapılan gözlemler neticesinde yaşanan hak ihlalleri ve tespitlerimiz aşağıda izah edilmiştir:

DİYARBAKIR 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda, aşağıda ismi bulunan kurum üyelerince mahpuslarla görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde hem sevk/sürgün esnasında hem de kuruma getirildikten sonraki süreçte kurumda yaşanan hak ihlalleri ve gelişen uygulamalar şu başlıklar altında belirtilmiştir;

- Sevkler/sürgünler yapıldığı esnada mahpuslara ait eşyalar (televizyon, buzdolabı, saat, semaver, radyo vb.) herhangi bir yasal engel olmamasına rağmen kendilerine verilmemiştir.
- Sevkler/sürgünler esnasında yapılan aramalarda mahpusların ayakkabılarının çıkartıldığını, bunun yanı sıra ayakkabılarının bağcıklarının da çıkartılarak idareye teslim edilmesini istediklerini, yapılan aramanın pandemi sürecine rağmen elle yapıldığını ve bu anlamda sağlık koşullarına dikkat edilmeden uygulamalarda bulunduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra mahpuslara ait eşyalar da sıkı bir aramadan geçirilmiş, şampuanların döküldüğünü, dış macunlarının sıkılarak kullanılamaz hale getirildiğini belirtmişlerdir.
- Mahpuslar Diyarbakır D tipi hapishanesinde aynı odalarda kalmalarına, sevk/sürgün esnasında da aynı ring aracıyla getirilmelerine, geldikleri esnada Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda aynı bekleme salonunda bekletilmelerine rağmen pandemi süreci gerekçe gösterilerek her bir mahpus tek kişilik hücrelere alındıklarını belirtmişlerdir.

- Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların kapalı avukat görüşü yapmaları için buldukları odadan çıkarıldıkları esnada ayakkabılarının çıkarılmaları istenerek bu şekilde mahpuslara arama yapılmak istendiği belirtilmiştir. Aynı uygulamanın mahpusların ziyaret sonrası odalarına götürüldüğünde de yapıldığını söylemişlerdir. Bu uygulamayı kabul etmeyen mahpusların birçoğu avukat görüşlerine çıkmamış ve bu sebeple de görüşler gerçekleştirilememiştir.
- **Görüşme alınan mahpuslardan Nimatullah ÇINKILIÇ ile Mustafa ARGİN'in 16.09.2020 tarihinde Covid-19 testi yapılmak üzere hücrelerinden çıkarılırken yapılan aramada ayakkabılarının çıkarılması talebini kabul etmemeleri üzerine, test yapılmaya götürülmedikleri belirtilmiştir.**
- Sevki/sürgünü yapılan mahpusların Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumuna getirildiklerinde yapılan aramalarda kendilerine ait olan kitaplara, defterlere, yazılı tüm notlarına el konulduğu, sadece 7-8 adet A4 kağıdı ve 2 kalem verildiği belirtilmiştir.
- Mahpuslar tek kişilik hücrelerde kalmalarına rağmen sayım yapılırken kendilerine ayakta durma zorunluluğu getirilerek bu şekilde sayım yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Pandemi süreci olmasına rağmen sayım esnasında mahpusların buldukları tek kişilik hücrelere yaklaşık 9-10 kişi olacak şekilde infaz koruma memurunun girdiğini belirtmişlerdir.
- Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların normal şartlarda yapması gereken tüm sosyal aktivitelerin kaldırıldığı, bu spor faaliyetlerinin idare tarafından yasaklandığı belirtilmiştir.
- Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların buldukları hücrelerde 1 ve havalandırmalarda 1 olmak üzere toplamda 2 tane kamera bulunduğu, hücrelerde bulunan kameraların hem tuvaletleri hem de banyoları gördüğü belirtilmiştir.
- Uğur BOZTAŞ adlı mahpus ile yaptığımız görüşmede; kendisinin kalp ritim bozukluğu rahatsızlığının olduğunu, ilaç kullanması gerektiğini, bu anlamda kendisinin muayene edilip ilacının verilmesi talebinin olduğunu ancak yaptığı hiçbir talebe cevap verilmeyerek revire çıkarılmadığını ve ilacının da temin edilmediğini belirtmiştir. **Mahpusun avukatı tarafından Cumhuriyet Savcılığı ile yapılan görüşme neticesinde ise 17.09.2020 tarihinde kişinin revire çıkarılması sağlanabilmiştir.**
- Aziz TUFAN adlı mahpusun darp edildiği yönündeki ailesinden gelen başvuru üzerine tarafımızca 16.09.2020 tarihinde mahpus ile yapılan görüşmede; 15.09.2020 tarihinde 15.00 -16.00 saatleri arasında Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumuna getirildikten sonra yapılacak arama esnasında kendisine üzerinde bulunan şalvar ve tişörtünü çıkarmasını istediklerini, bu şekilde bir arama dayatıldığını, mahpusun bu şekliyle aramayı kabul etmemesi üzerine infaz koruma memurlarının müdürle görüşüp geldiklerini şalvarın yasak olduğunu onu çıkarmasının zorunlu olduğunu söylediklerini beyan etmiştir. Mahpusun şalvarın yasak olmasını kabul etmemesi üzerine zorla kameraların olmadığı bir odaya alındığını, hakaret ve küfür edilerek bir pantolonun odaya fırlatıldığını ve kendisine '5 dakika içinde çıkartmaz isen biz çıkartmayı biliriz' dediklerini ve akabinde kendisi çıkarmayınca kalabalık bir grup şeklinde infaz koruma memurlarının odaya girdiğini kendisine hakaret ve küfür ederek, darp ettiklerini, şalvarın zorla çıkarıldığını söylemiştir. Mahpusla görüşme esnasında boynunda ve bacağına darp izlerinin bulunduğu tarafımızca da gözlemlenmiştir. Mahpus yaşamış olduğu kötü muamele ve işkencenin tespiti için revire çıkmak istemesine rağmen 17.09.2020 tarihi itibarıyla hala revire çıkarılmamış, hastane sevki de yapılmamıştır.
- Görüşülen mahpuslardan bazıları Diyarbakır 1 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumuna sevki/sürgün sırasında yaşadıkları hak ihlalleri ve şu an hapis hane buldukları koşullar sebebiyle süresiz-dönüşümsüz açlık grevine başladıklarını beyan etmişlerdir. Açlık grevine başladığı net olarak tarafımıza bildirilen mahpus

isimleri şunlardır; Aziz TUFAN, **Mustafa ARGİN** ve Nimatullah ÇİNKİLİÇ. Yaşanan hak ihlallerinin devam etmesi ve buldukları koşulların iyileştirilmemesi durumunda ayrıca bu açlık grevine katılacak olan başka mahpusların da olacağı tarafımıza bildirilmiştir.

DIYARBAKIR 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda, aşağıda ismi bulunan kurum üyelerince mahpuslarla görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde hem sevk/sürgün esnasında hem de kuruma getirildikten sonraki süreçte kurumda yaşanan hak ihlalleri ve gelişen uygulamalar şu başlıklar altında belirtilmiştir;

- Sevkler/sürgünler yapıldığı esnada mahpuslara ait eşyalar (televizyon, buzdolabı, saat, semaver, radyo vb.) herhangi bir yasal engel olmamasına rağmen kendilerine verilmemiştir.
- Mahpuslar, kaldıkları odalarda inşaattan kalma toz ve molozların bulunduğunu beyan etmişlerdir. Odanın temizlenmesi için kendilerine herhangi bir temizlik malzemesi ve araç-gereç verilmediğini, kendileriyle getirdikleri araç-gereçlere de el konulduğunu belirtmişlerdir.
- Sevkler/sürgünler esnasında yapılan aramalarda mahpusların ayakkabılarının çıkartıldığını, bunun yanı sıra ayakkabılarının bağcıklarının da çıkartılarak idareye teslim edilmesini istediklerini, yapılan aramanın pandemi sürecine rağmen elle yapıldığını ve bu anlamda sağlık koşullarına dikkat edilmeden uygulamalarda bulunduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra mahpuslara ait eşyalar da sıkı bir aramadan geçirilmiş, şampuanların döküldüğünü, diş macunlarının sıkılarak kullanılamaz hale getirildiğini belirtmişlerdir.
- Mahpuslar Diyarbakır D tipi hapisanesinde aynı odalarda kalmalarına, sevk/sürgün esnasında da aynı ring aracıyla getirilmelerine, geldikleri esnada Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda aynı bekleme salonunda bekletilmelerine rağmen pandemi süreci gerekçe gösterilerek her bir mahpus tek kişilik hücrelere alındıklarını belirtmişlerdir.
- Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların kapalı avukat görüşü yapmaları için buldukları odadan çıkarıldıkları esnada ayakkabılarının çıkarılmaları istenerek bu şekilde mahpuslara arama yapılmak istendiği belirtilmiştir. Aynı uygulamanın mahpusların ziyaret sonrası odalarına götürüldüğünde de yapıldığını söylemişlerdir. Bu uygulamayı kabul etmeyen mahpusların bir çoğu avukat görüşlerine çıkmamış ve bu sebeple de görüşler gerçekleştirilememiştir.
- Sevki/sürgünü yapılan mahpusların Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumuna getirildiklerinde yapılan aramalarda kendilerine ait olan kitaplara, defterlere, yazılı tüm notlarına el konulduğu, sadece 7-8 A4 kağıdı ve 2 kalem verildiği belirtilmiştir.
- Mahpuslar tek kişilik hücrelerde kalmalarına rağmen sayım yapılırken kendilerine ayakta durma zorunluluğu getirilerek bu şekilde sayım yapılmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Pandemi süreci olmasına rağmen sayım esnasında mahpusların buldukları tek kişilik hücrelere yaklaşık 9-10 kişi olacak şekilde infaz koruma memurunun girdiğini belirtmişlerdir.
- Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların normal şartlarda yapması gereken tüm sosyal aktivitelerin kaldırıldığı, bu spor faaliyetlerinin idare tarafından yasaklandığı belirtilmiştir.
- Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumunda mahpusların buldukları hücrelerde 1 ve havalandırmalarda 1 olmak üzere toplamda 2 tane kamera bulunduğu, hücrelerde bulunan kameraların hem tuvaletleri hem de banyoları gördüğü belirtilmiştir.

- Görüşülen mahpuslardan bazıları Diyarbakır 2 no'lu yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumuna sevk/sürgün sırasında yaşadıkları hak ihlalleri ve şu an hapisanede buldukları koşullar sebebiyle süresiz-dönüşümsüz açlık grevine başladıklarını beyan etmişlerdir. Açlık grevine başladığı net olarak tarafımıza bildirilen mahpus ismi şudur; Burhan TAŞ'tır. Yaşanan hak ihlallerinin devam etmesi ve buldukları koşulların iyileştirilmemesi durumunda ayrıca bu açlık grevine katılacak olan başka mahpusların da olacağı tarafımıza bildirilmiştir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

Yapılan görüşmeler neticesinde cezaevlerinde gerçekleşen hak ihlallerinin artış gösterdiği; mahpuslar için bu koşulların her geçen gün daha da zorlaştığı; özellikle sosyal haklara ulaşma kitap- gazete- dergi gibi kültürel ve eğitim için gerekli olan temel ihtiyaçlar, sağlık, dilekçe hakkı sorunlarının görüşme yapılan cezaevlerinde ortak sorun olduğu gözlemlenmiştir. Bu koşullar değerlendirildiğinde bazı tespit ve önerilerimiz şöyledir;

- 1- Cezaevlerinin sorunları hakkında ilgili ulusal ve uluslararası kurumlara bilgilendirilme ve gerekli başvuruların yapılması,
- 2- Sağlık hakkına erişimin(revir-hastane sevki, ilaçların temini, 24 saat sağlık hizmeti gibi) sağlanması için Sağlık Bakanlığı ve ilgili kurumlarla görüşme ve yazışmalarda bulunulması,
- 3- En temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacı için ivedilikle savcılıklarla görüşülmesi,
- 4- Yaşanılan sorunların kamuoyunda duyarlılık oluşturması ve yetkili kişi ve kurumlara duyurulması açısından basınla paylaşım yapılması önerilmektedir.
- 5- Açlık grevinde olan mahpuslara gerekli tıbbi ihtiyaçlarının ve düzenli sağlık kontrollerinin yapılabilmesi için hapisane yönetimi ve ilgili yer Cumhuriyet Başsavcılığı ile görüşmelerin yapılması
- 6- Mahpusların mektup, dilekçe, başvuru vb. taleplerinin ve bunların takibinin yapılabilmesi noktasında hapisane idaresince koordine edilen bir takip sisteminin kurulması,
- 7- Mahpusların sosyal faaliyet alan ve sürelerinin uluslar arası standartlar noktasına getirilebilmesi için ilgili yerlerle görüşmelerin sağlanması, haberleşme hürriyeti kapsamında mahpuslara getirilen sınırlamaların ortadan kaldırılabilmesi için gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir.

DİYARBAKIR BAROSU CEZAEVİ İZLEME KOMİSYONU
ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
İNSAN HAKLARI DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
DİYARBAKIR TUTUKLU AİLELERİ İLE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ